

JOHN IRVING

L'ÚLTIM TELECADIRA

labutxaca

John Irving

L'últim telecadira

Traducció d'Imma Estany

Edicions 62

Barcelona

La primera edició d'aquesta obra es va publicar
a Edicions 62 el setembre del 2023

Primera edició en aquest segell: novembre del 2024

Títol original: *The Last Chairlift*

© John Irving, 2023

Copyright © 2022 by Garp Enterprises, Ltd.

© de la traducció: Imma Estany Morros, 2023

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B.17.306-2024

ISBN: 978-84-19971-52-4

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

UNA PEL·LÍCULA PER FER

La mare em va posar Adam, com ja sabeu qui. Sempre deia que jo era el seu i només seu. He canviat alguns noms, però el meu no, i tampoc el de l'hotel. L'Hotel Jerome existeix de veritat, és un gran hotel. Si mai aneu a Aspen, us hi hauríeu d'allotjar, si us ho podeu permetre. Ara bé, si us passa alguna cosa per l'estil del que em va passar a mi, val més que us n'aneu. No en doneu la culpa al Jerome.

Sí, hi ha fantasmes. No, no em refereixo a aquells sobre els quals potser heu sentit a dir que ronden pel Jerome: el client no registrat de l'habitació 310, un nen ofegat de deu anys, que tremola de fred i desapareix de seguida, deixant només unes petjades molles a terra; el miner de la plata amb mal d'amors, a qui han sentit sanglotar avançada la nit mentre el seu espectre volta pels passadissos; la cambrera bonica de l'hotel a qui se li va trencar el gel sota els peus i va caure en una bassa de prop de l'hotel, i (malgrat que es va morir de pneumònia) de tant en tant apareix només per obrir els llits abans que els clients se'n vagin a dormir. Aquests no són els fantasmes que jo veig normalment. No dic que no existeixin, però amb prou feines si els he vist. No tothom veu tots els fantasmes.

Els meus fantasmes els veig ben clars, són molt reals. Alguns surten amb els noms canviats, però no he modificat ni una sola cosa essencial de cap d'ells.

Jo veig fantasmes, però no tothom els pot veure. Quant als fantasmes en si, què els va passar? És a dir, com és que es van convertir en fantasmes? No tothom qui es mor esdevé un fantasma.

La cosa és complicada, perquè em consta que no tots els fantasmes són morts. En alguns casos, pots ser un fantasma i estar mig viu, encara: només s'ha mort una part substancial de tu. Qui sap quants d'aquests fantasmes mig vius són conscients del que s'ha mort dins seu, i —morts o vius— qui sap si hi ha normes per als fantasmes.

«La meva vida podria ser una pel·lícula», diu la gent de vegades, però què volen dir? No volen dir que les seves vides són massa increïbles perquè siguin reals, massa increïblement bones o dolentes? «La meva vida podria ser una pel·lícula» significa que penses que les pel·lícules no són gaire realistes, però més del que et pots esperar que ho sigui la vida real. «La meva vida podria ser una pel·lícula» significa que penses que la teva vida és prou especial per fer-ne una pel·lícula; vol dir que penses que la teva vida ha estat beneïda o maleïda d'una manera espectacular.

Però la meva vida sí que és una pel·lícula, i no per les raons corrents d'autocomplaença o d'autocompassió. La meva vida és una pel·lícula perquè soc guionista. Abans que res soc novel·lista, però fins i tot quan escric una novel·la, la visualitzo: veig com la història es desenvolupa com si ja existís en forma de pel·lícula. Com alguns novel·listes, sé els títols i els arguments de novel·les que no viuré prou per començar a escriure; com els guionistes de tot arreu, he imaginat més pel·lícules de les que escriuré mai. Com molts guionistes, he escrit guions que no veuré mai convertits en pel·lícules. Veig pel·lícules que no estan fetes per guanyar-me la vida; les miro constantment. La meva vida tan sols és una pel·lícula més que està per fer, una que ja he vist, i que continuaré veient una vegada i una altra.

Et publiquen la novel·la, et fan el guió —aquests llibres i aquestes pel·lícules se'n van. Reps les males crítiques juntament amb les bones, o guanyes un Oscar; passi el que passi, allò no persisteix. En canvi, una pel·lícula que està per fer no t'abandona mai; una pel·lícula per fer no se'n va.

PRIMER AMOR

La primera vegada que vaig sentir a parlar d'Aspen va ser per la mare; ella és la que em va fer venir ganes de veure l'Hotel Jerome. Ho he d'agrair a la mama, o no, que jo anés a Aspen. I li he d'agrair, o no, el motiu pel qual vaig ajornar un viatge a Aspen durant molt de temps.

Abans em pensava que a la mare li agradava més esquiar del que m'estimava a mi. El que creiem de petits ens condiciona; allò que ens obsessiona durant la infantesa i l'adolescència ens pot portar a fer coses arrauxades, però no li retrec a la mare que em digués que el seu primer amor va ser esquiar. No era mentida.

La mama era una esquiadora experta, encara que ella no ho hauria dit mai. La història que sempre vaig sentir explicar de petit era que la mare havia fracassat en la competició; per consegüent, a parer seu, el seu nivell com a esquiadora no passava de «normalet». Com a monitора d'esquí que va ser tota la vida —li agradava més ensenyar nens petits i altres principiants—, la mama no estava amargada perquè no havia pogut competir. De petit, no li vaig sentir mai ni una sola queixa per la seva estatura diminuta; mai de boca d'ella. De l'àvia, de la tia Abigail i la tia Martha —les germanes grans de la mare— vaig sentir tot un requitzell de queixes pel que feia a l'estatura de la mama.

«El pes és igual a velocitat», era la manera recriminatòria com ho deia la tia Abigail. L'Abigail era una dona cepada, sobretot ampla de malucs —més bovina que no esvelta, quan duia pantalons d'esquiar.

«La teva mare era una coseta menuda, Adam», em deia la tia Martha amb desdeny. «A la prova de descens, s'ha de pesar més del que ella ha pesat mai; ella era estrictament una eslalomista, una noia d'una sola especialitat».

«No pesava prou, ve-t'ho aquí!», exclamava l'àvia de tant en tant; quan tenia aquells rampells espontanis, aixecava els braços enlaire, amb els punys tancats ben fort, com si en fes responsable el cel.

Aquelles noies Brewster, comptant-hi la mare, eren molt aficionades a teatralitzar les exclamacions que proferien, per bé que l'àvia —la Mildred Brewster, que de soltera es deia Bates— sempre va mantenir que la dramatització era més pròpia dels Bates que no dels Brewster.

Jo la creia. Les mostres de teatralitat es van desenvolupar a poc a poc en l'avi, en Lewis Brewster. Em van dir que havia estat director de la Phillips Exeter Academy, per bé que per un període breu i sense uns resultats notables. Al llarg dels anys de tracte que vaig mantenir amb el director Brewster, tal com li agradava que li diguessin (fins i tot els seus nets), ell estava jubilat. Com a director emèrit perpetu, seriós i sever —ranejant l'estat catatònic—, l'exdirector semblava destinat a viure eternament. Semblava que no l'afectava gairebé res. Caldria Déu i ajuda per matar-lo.

L'avi no parlava; no solia fer mai res. Jo em pensava que en Lewis Brewster havia nascut com a director d'escola jubilat. A qualsevol cosa que es digués o es fes, l'avi Lew, tal com no suportava que li diguessin, responia (si és que reaccionava d'alguna manera) amb un simple moviment de cap, afirmatiu o negatiu. Comunicar-se amb la canalla, fins i tot amb els de casa, semblava una cosa indigna, per a ell. I quan el feien empipar es mossegava el bigoti.

Evidentment, jo encara no havia nascut quan la mare va dir als seus pares que estava embarassada. Abans de conèixer la història, em preguntava què hi va tenir a dir el director Brewster. Vaig néixer una setmana abans de Nadal, el 18 de desembre de 1941. Tal com la meva mare soltera no es cansaria mai de dir-me, vaig fer deu dies tard.

TUTEJAR-SE

La mare era d'aquelles persones cinèfiles que no es poden estar de comparar l'aspecte físic de les persones que coneixen amb les estrelles del cinema. Quan l'esquiador austríac Toni Sailer va guanyar les tres medalles d'or als Jocs Olímpics del 1956, la mare va dir: «En Toni s'assembla una mica a en Farley Granger a *Estranys en un tren*», una pel·lícula de Hitchcock que havíem vist junts. La mare era fan de Hitchcock, però es tutejava amb Toni Sailer?

«En Toni va estar a punt de caure en un pou obert d'una mina a Aspen!», va dir amb els ulls esbatanats i el to exclamatiu típic d'ella. Va continuar parlant sense parar de tots els telecadires que muntaven, i de les noves pistes que obrien a la muntanya d'Aspen. Va dir que s'aplanaven i enderrocaven els vells abocadors de les mines i els edificis abandonats, però que encara hi havia pous oberts aquí i allà.

Tampoc no sabem del cert si la mare coneixia l'Stein Eriksen, l'esquiador noruec; encara avui, no sé ni si havien coincidit mai. El Campionat Mundial d'Esquí Alpí de la FIS va tenir lloc a Aspen l'any 1950. «L'Stein anava primer, quan es va acabar la primera sèrie». Això no era l'únic que la mama tenia a dir de l'Stein. Em refereixo a coses diferents del fet tan repetit que ella coneixia la seva famosa tècnica de l'espatlla contrària.

Vull dir quan la mama i jo vam veure per primera vegada *Arrels profundes* junts —el 1953, jo devia tenir onze o dotze anys—, i ella va comentar que l'Stein Eriksen s'assemblava a en Van Heflin. «Però l'Stein és més atractiu», em va dir en confiança, tot agafant-me la mà. «I tu t'assemblaràs a l'Alan Ladd», em va xiuxiuejar, perquè érem en un cinema —el Ioka, al centre d'Exeter—, amb la violència imminent d'*Arrels profundes* que es desplegaria davant nostre.

Més tard li vaig comentar que l'Alan Ladd era ros; quan em fes gran, fos quina fos l'estrella de cinema a la qual m'assemblés, jo segur que

continuaria sent castany. «Volia dir que seràs atractiu, de la mateixa manera que l'Alan Ladd és atractiu: ben plantat i baixet», va respondre la mare, i em va estrènyer la mà alhora que recalava la paraula *baixet*.

Les ties i l'àvia es queixaven perquè la mare no pesava prou per poder ser competitiva en una cursa d'esquí, però jo crec que a ella li agradava ser menuda. Que jo fos baixet, per a ella era un tret atractiu. Així doncs, abans de l'adolescència, jo estudiava l'Alan Ladd —el solitari però romàntic pistoler d'*Arrels profundes*—, i m'imaginava que podia arribar a ser un heroi, o almenys, assemblar-me a un d'ells.

La mare va tenir contacte (del tipus que fos) amb l'Stein Eriksen a Aspen? Li va arribar a estrènyer la mà? Sé que hi va anar; va guardar els bitllets d'autobús, almenys del trajecte Nova York–Denver. No dubto que hi anés —a Aspen, el 1950—, però no va acabar ni remotament a prop del podi. Dues esquiadores austríaques, la Dagmar Rom i la Trude Jochum-Beiser, van guanyar a les proves femenines. L'Stein Eriksen, que encara no era un nom conegut en l'esquí internacional, va quedar tercer en eslàlom masculí. Els esquiadors estatunidencs no van guanyar cap medalla. Es pot comprovar que el Campionat Mundial d'Esquí Alpí de la FIS del 1950 es va celebrar a Aspen, però aquella no va ser la primera vegada que la mare hi havia anat.

DECIDIT A NO APRENDRE'N

Els Campionats Nacionals dels Estats Units de Descens i Eslàlom es van celebrar a Aspen l'any 1941. Van ser el cap de setmana del 8 i 9 de març, tan sols un mes abans del dia que la mare feia dinou anys. Ella no va guardar cap bitllet d'autobús d'aquell viatge —si és que hi havia autobusos de Nova York fins a Denver, llavors. Va dir que havia anat a Denver sola; em va dir que havia «fet la resta del trajecte a dit amb una colla de vermontesos».

Uns quants membres del Club d'Esquí de Mount Mansfield, potser? Amics amb qui havia esquiat a Stowe, segurament. La mare ja havia deixat la carrera; no hi va durar ni un semestre. «Ho vaig intentar, a Bennington», en paraules seves; quan va arribar la neu, se'n va anar a esquiar, en lloc d'estudiar.

Devia anar a esquiar a la muntanya de Bromley. Era a prop de Bennington. Un fill de la família de la Pabst Brewing Company hi havia obert l'estació d'esquí el 1938. La primera vegada que la mare hi va anar a esquiar, potser només hi havia una pista —al costat de ponent de la muntanya—, i no sé pas què hi devia haver a Bromley, com a remun-tador.

«Van posar el primer teleesquí entre les pistes de Twister i East Meadow», recordo que em deia la mare. Amb els anys, quan es posava a perorar sobre estadístiques d'aquella zona d'esquí, vaig anar aprenent a desconnectar del que deia.

Totes les noies Brewster havien anat al campament d'estiu d'Aloha Camp, al llac Morey, a Fairlee, Vermont, segons es deia, el campament per a noies més antic de l'estat. Aquell campament d'estiu va ser on la mare va fer amistat amb esquiadores de Stowe. La mare se'n va anar de Bennington tan de pressa com va poder; no es va estar gaire a Bromley, no gaire temps, almenys llavors. Amb l'ajuda d'aquelles noies del campament d'Aloha, va passar la primera temporada d'esquí a Stowe; i hi

va continuar anant tota la dècada del 1940 i fins ben entrada la del 1950, quan la mare ajudava a les pistes d'esquí i anava coneixent la muntanya de Mansfield. A partir de llavors, de la temporada d'esquí la mare en deia la seva «feina d'hivern». Tant abans com després que jo nasqués, passava la major part dels hiverns a Stowe. Jo em sentia com si fos un orfe de l'esquí.

Fins al juliol del 1956, quan jo tenia catorze anys, vaig viure amb l'àvia i el director emèrit. Hi havia molt enrenou per mi, a causa de les manefles de les meves ties. Jo era un fill il·legítim, però vetllaven per mi. Amb dos cosins més grans, mai no em va faltar roba heretada —roba de nen, sobretot.

Tècnicament parlant, la Nora no era un nen. Però la meva cosina Nora era ben bé com un nen; fins que la van enviar a l'escola per a nenes de Northfield, Massachusetts, la Nora només va portar roba de nen. El meu cosí Henrik era un nen de debò —un autèntic carallot, va resultar ser. La tia Abigail i la tia Martha s'havien casat amb dos noruecs del nord de Nou Hampshire; els oncles, en Johan i en Martin Vinter, eren germans. La família Vinter es dedicava al negoci de l'exploració forestal i de la fusta. Però l'oncle Johan i l'oncle Martin no. Ells eren professors a Exeter, cosa que convertiria el meu cosí Henrik en fill d'un professor, quan va entrar a l'acadèmia. Atès que elles eren filles d'un antic director de Phillips Exeter, l'Abigail i la Martha havien arribat a la majoria d'edat sempre atentes als professors joves de l'acadèmia —tal com l'àvia havia observat.

La mama, en canvi, havia arribat a la majoria d'edat pendent d'esquiar, o dels esquiadors. Com calia esperar, en Johan i en Martin Vinter eren aficionats a esquiar. Per què no ho havien de ser? El seu cognom significa «hivern» en noruec, i de petits vivien a North Conway, on l'estació d'esquí de Cranmore Mountain va començar a funcionar el 1937. En Johan i en Martin no es van esperar que hi instal·lessin el primer remuntador de corda. Ells ja feien esquí de telemarc a Cranmore abans que hi hagués cap remuntador; posaven pells als esquís de telemarc, enfilaven amunt per la muntanya de Cranmore amb les pells posades als esquís i baixaven esquiants.

Així és com les noies Brewster —comptant-hi la mare, que era la petita— van aprendre a esquiar. L'Abigail i la Martha van conèixer els joves professors noruecs a la facultat d'Exeter, i s'enduien la mare amb el Boston & Maine, «el tren d'anar a esquiar», com en deia la cosina Nora. Els caps de setmana d'hivern, tots plegats anaven d'Exeter a

North Conway, on els esperava una caterva de Vinters a l'estació de tren. (La mare sempre es referia als noruecs de North Conway com «la caterva d'hiverns».)

Així, l'esquí es va implantar a la població d'Exeter, a la zona costanera de Nou Hampshire, on no hi ha muntanyes. Esquiar era el que feien les noies Brewster amb els parents noruecs els caps de setmana d'hivern. «Ens n'anàvem al nord», com ho deia la mare. Quan jo vaig néixer, la temporada d'esquí ja era la «feina d'hivern» de la mama. A partir dels quatre anys, cada any em donaven uns esquís, botes i bastons nous de trinca. Tanmateix, tot aquell material nou —per no parlar de les classes particulars que em feia la mare— no serviria de res.

De molt petit, als anys de màxima formació, jo havia decidit que no suportava esquiar. M'hauria estimat més tenir una mama que es quedés a casa amb mi que no una que se n'anava a esquiar des de mig novembre fins a mitjan abril cada any. Jo volia que la mare estigués amb mi, i no que m'ensenyés a esquiar. De petit i durant l'adolescència, com hauria pogut expressar la meua opinió, si no? Estava decidit a no aprendre a esquiar.

Com el membre més jove d'una família extensa d'esquiadors experts, com hauria pogut no aprendre'n? Era impossible no aprendre'n una mica. De fet, sé com s'esquia, però vaig aconseguir aprendre a esquiar força malament. Ningú de les famílies Brewster ni Vinter em diria que en soc un expert. Soc un esquiador deliberadament de nivell mitjà.